

AgriSafetyNet

Agricultural Safety Through Lifelong Learning

2019-1-SK01-KA202-060645

Modul 4

ŘÍZENÍ PREVENCE PRACOVNÍCH RIZIK

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Modul 4 - Řízení prevence pracovních rizik

1. Systémy řízení prevence pracovních rizik

1.1. Politika prevence pracovních rizik

Zemědělské práce, nejrozšířenější typ zaměstnání na světě, se staly hlavním předmětem zájmu kvůli problémům v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví způsobeným biologickými faktory, chemickými látkami, ergonomickými rizikovými faktory, hlukem, psychosociálními rizikovými faktory, radiací, vibracemi a pracovním prostředím (Papkalla & Collison, 2017): nemoci přenášené potravinami, HIV / AIDS, úrazy, nemoci spojené s hospodářskými zvířaty, nemoci pohybového aparátu, ztráta sluchu vyvolaná hlukem, expozice pesticidům, problémy s reprodukcí, nemoci dýchacích cest, podvýživa, nemoci přenášené vektory. (Frank *et al.*, 2004; Hawkes & Ruel, 2006; Wolf *et al.*, 2018). **Zemědělství** je spolu s hotely, restauracemi a stavebnictvím sektory, které jsou nejvíce zasaženy dlouhou pracovní dobou (tendinitis bicepsu, zlomeniny klíční kosti, zmrzlé rameno, osteoartritida glenohumerálního kloubu, náraz, tendinopatie / natržení rotátorové manžety, bursitida ramene, dislokace ramene, zlomeniny ramene, vykloubení ramen) (Leka & Jain, 2010).

Zem nebo půda v nebezpečném stavu jsou půdy s vysokým rizikem kontaminace nebezpečnými látkami (zemědělská chemická činidla, těžké kovy, jiný průmyslový odpad) (Zhang, 2003). Zemědělský odpad však může být nebezpečný i když obsahuje padělané a nekvalitní chemikálie nebo z důvodu neadekvátní přepravy, nedostatečné koordinace mezi příslušnými orgány, slabého prosazování již zastaralých právních předpisů, nízké úrovně informovanosti a kapacity, špatného skladování, neprostupné kontroly hranic a omezeného množství nebo špatné kontroly kvality (WHO, 2016, 2019a).

Měly by se zohlednit i environmentální a zemědělské faktory infekčních nemocí z chudoby (intenzifikace zemědělství, změna klimatu, přehrady, jezera a zavlažovací systémy, ekologické narušení a kontaminace a změny v lesnictví). (WHO, 2013).

Nanotechnologie ("odvětví technologií, které se zabývá rozměry a tolerancemi méně než 100 nanometrů, zejména manipulací s jednotlivými atomy a molekulami" - Lexic), která nabízí značné příležitosti pro vývoj inovativních produktů a aplikací pro zemědělství, může mít také negativní dopad na lidské zdraví (FAO & WHO, 2013).

Jedná se o to, že počet **nepřenosných nemocí** souvisejících se zemědělstvím (WHO & UNO, 2018; Wolf *et al.*, 2018) je obrovský: rakovina (prs, děložní čípek, kolorektální karcinom, játra, plíce, prostata, žaludek), kardiovaskulární choroby (cerebrovaskulární nemoci, vrozené a jiné srdeční choroby, trombóza žil, plicní embolie, srdeční infarkt, onemocnění periferních tepen, mrtvice), chronické onemocnění dýchacích cest (astma, chronická obstrukční plicní nemoc,

cystická fibróza, plicní nemoci z povolání, jako například černé plíce , plicní hypertenze) a cukrovka (typy 1 a 2).

Neúmyslné otravy každoročně zabijí odhadem 355 000 lidí na celém světě. V rozvojových zemích (kde se vyskytují dvě třetiny těchto úmrtí) jsou takové otravy spojené s **nadměrným vystavením toxickým chemikáliím a s jejich nesprávným používáním**. V mnoha takových prostředích mohou být toxické chemikálie vypouštěny přímo do půdy, vzduchu a vody - z průmyslových procesů, celulózových a papírenských závodů, kožedělných procesů, hornictví a **neudržitelných forem zemědělství** - v množstvích nebo rozsahu, které přesahují snesitelné hodnoty pro lidské zdraví. (World Health Organisation)

Vzhledem na identifikované a vyhodnocené rizika, včetně nebezpečí souvisejících s **ergonomií** (ergonomie je "studie efektivnosti lidí v jejich pracovním prostředí" - Lexic), by měl farmář přijmout **preventivní opatření** aby vyřešil:

- Nově identifikované nebezpečí rychlým a efektivním způsobem;
- Ergonomická rizika, které jsou identifikovány při plánování implementace změny pracovního prostředí nebo vybavení, postupů, procesů nebo pracovních povinností.

Preventivní opatření jsou všechny užitečné, praktické a účinné metody, které umožňují předcházet vzniku nebezpečné situace řízením současných pracovních podmínek, existujících činností nebo současných nebezpečí.

<https://www.bing.com/images/>

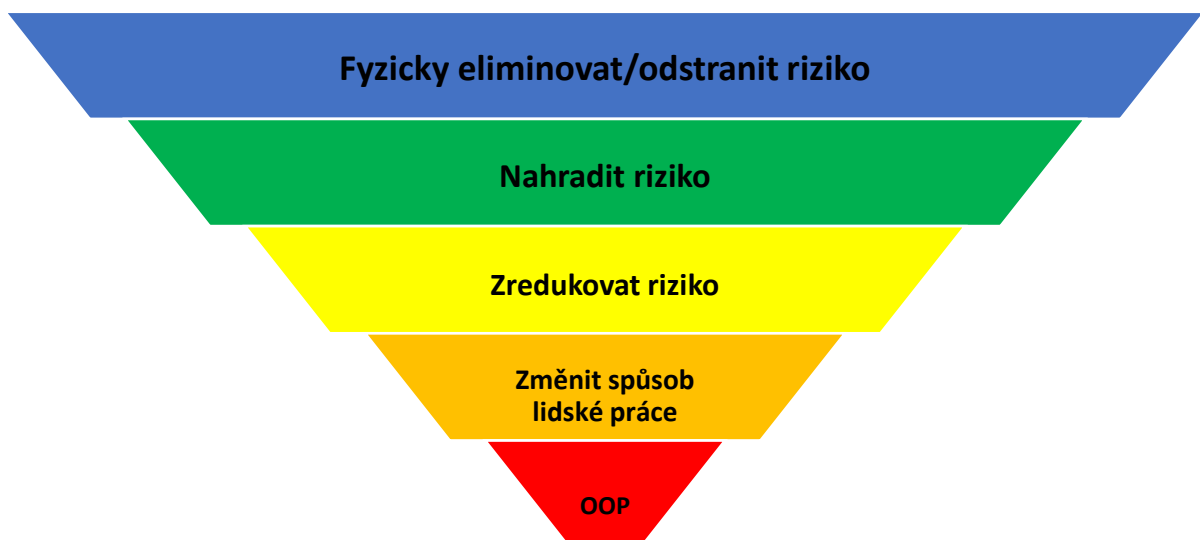
Například při manipulaci s **pesticidy** by měli zemědělci věnovat pozornost takovým aspektům, jako je aplikace / postřik, klasifikace / označování, likvidace, expozice, první pomoc, zdravotní problémy, míchání, osobní ochranné prostředky, následné použití, rozlití a přeprava. (Fait et al., 2001; WHO & FAO, 2019).

Preventivní opatření jsou následující (*Hazard Prevention Program Guide, 2014; OSHA, 2016*):

- a) **Fyzické vyloučení / odstranění nebezpečí:** stroj, věc, stav nebo činnost, která představuje nebezpečí, se nahradí jiným strojem, věcí, stavem nebo činností, která vylučuje původní nebezpečí a která nevytváří nové nebezpečí; například detoxikace zemědělství od vysoce nebezpečných pesticidů je možná pomocí integrované ochrany proti škůdcům, tj. pečlivým

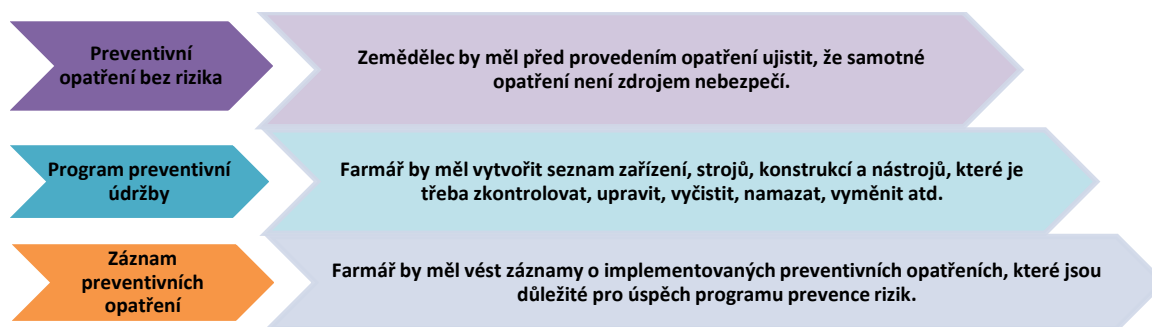
zvážením všech dostupných technik kontroly škůdců a následnou integrací vhodných opatření, která odrazují od vývoje populací škůdců a udržují pesticidy a jiné zásahy na úrovních, které jsou ekonomicky opodstatněné a snižovat nebo minimalizovat rizika pro lidské zdraví a životní prostředí pomocí správných zemědělských postupů, nízkorizikových chemických pesticidů, mikroorganismů (bakterie, houby, viry), přirozených nepřátel škůdců (rostlin a zvířat), monitorování škůdců, semiochemikálií (chemické látky nebo směsi uvolňované organismem, které ovlivňují chování jiných jednotlivců) a systémy udržitelného zemědělství (FAO & WHO, 2019); seznamy nebezpečných pesticidů se neustále aktualizují (Montreal Protocol, 1989; Stockholm Convention, 2004; and Rotterdam Convention, 2004 – cf. WHO, 2019b);

- b) **Výměna / nahrazení rizika:** pokud zemědělec nemůže vyloučit nebezpečí, může se ho pokusit snížit pomocí kontrolních technik, jejichž cílem je snížit intenzitu nebezpečí, pokud by nastalo, zabránit vzniku nebezpečné situace nebo vyloučit rizikové úkoly; například nákup tichého vybavení a nářadí;
- c) **Snížení rizika;** včetně jeho izolace: například kontrola nebezpečí hluku;
- d) **Změna způsobu práce lidí:** například stanovení časových limitů;
- e) **Poskytování osobních ochranných prostředků (OOP):** pokud zemědělec nemůže snížit nebezpečí, měl by se chránit proti nebezpečné události nebo snížit rozsah možných škod. Existují dva typy ochrany - skupinová a osobní:
 - **Skupinová ochrana** spočívá v blokování nebo oddělení nebezpečí od zaměstnance: například odeslání hlučného zařízení mechanikovi na opravu;
 - **Osobní ochrana** zahrnuje poskytnutí ochranných prostředků nebo oblečení zaměstnancům, jako je maska proti prachu, špunty do uší, brýle (ochranné brýle), štít na obličej, dobře viditelný oděv (pokrývky hlavy, rukavice, bundy, kalhoty, oblečení do deště, košile, mikiny), ochranné boty, ochranná přilba, ochranné rukavice, dámské oblečení.

Aby se zabránilo selhání, které by mohly vést k ohrožení zaměstnanců, musí zemědělec jako součást **preventivních opatření** vyvinout a implementovat soubor **manažerských technik** (které mají za cíl snížit riziko) (*Hazard Prevention Program Guide, 2014; OSHA, 2016*):

- a) **Preventivní opatření bez rizika:** protože preventivní opatření řídí současný pracovní stav, existující činnost nebo současné nebezpečí, farmář by se měl před provedením opatření ujistit, že samotné opatření není zdrojem nebezpečí. Pokud namísto vysokozdvížného vozíku namontuje dopravní pás, musí se ujistit, že je v souladu s platnými bezpečnostními normami. Pokud vznikne nové nebezpečí, musí se s ním co nejdříve vypořádat: například při označování ploch pro chodce by se měl farmář ujistit, že to nezpůsobí nebezpečné přetížení vysokozdvížných vozíků na jiném místě, nainstalovat zrcadla tak, aby operator vozíku viděl chodce před zatáčkou atd.
- b) **Program preventivní údržby:** takový program spočívá v sestavení seznamu vybavení, strojů, konstrukcí a nástrojů, které je třeba zkontrolovat, upravit, vyčistit, namazat, vyměnit atd. ; vypracování harmonogramu údržby; popis postupů údržby; zaznamenání dokončené práce; ověřování postupu prací; a hodnocení efektivnosti. Je to povinné, protože jejím účelem je zabránit dlouhodobému selhání zařízení, strojů, konstrukcí a nástrojů běžnými kontrolami a opravami opotřebovaných částí: například mechanická údržba, plánovaná kontrola a výměna opotřebovaných brzd na traktoru jsou nezbytná preventivní opatření.
- c) **Záznam preventivních opatření:** vedení záznamů o implementovaných preventivních opatřeních je důležité pro úspěch programu prevence rizik. Farmář potřebuje tyto záznamy, aby mohl dokončit další kroky v procesu prevence.

1.2. Hodnocení rizika

Aby bylo možné zhodnotit / vyhodnotit nebezpečí na jeho farmě, měl by farmář vypracovat **identifikaci rizik** (na zvýraznění operací kritických úloh - úloh představujících významná rizika pro zdraví a bezpečnost zaměstnanců - a na rizika související s určitým vybavením z důvodu vykonávaných činností, zdroji energie a pracovními podmínkami) a **metodiku posuzování** včetně metodiky týkající se **rizik souvisejících s ergonomií**, berouce v úvahu následující dokumenty a informace:

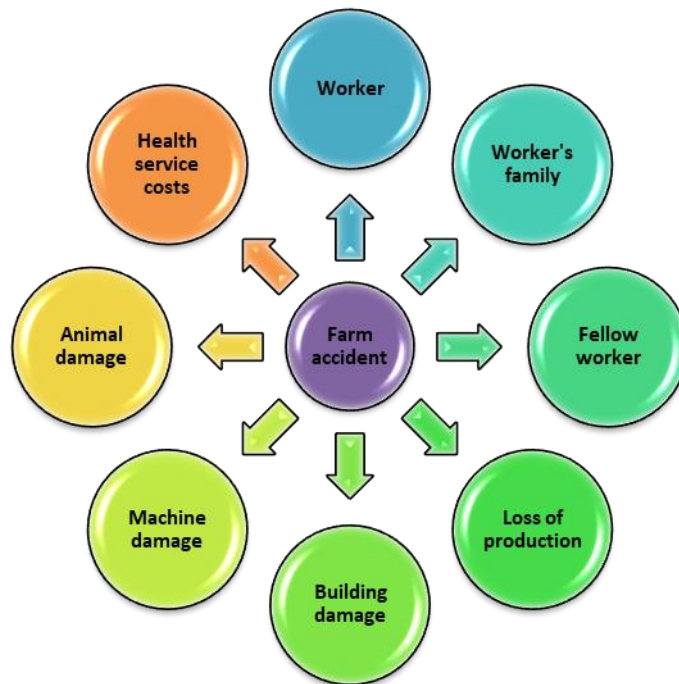
- Hlášení o rizicích od kteréhokoliv zaměstnance;
- Jakékoliv zprávy nebo studie vlády nebo zemědělece týkající se zdraví a bezpečnosti pracovníků;
- Jakékoliv zprávy z vyšetřování nebezpečných událostí;
- Jakékoliv zprávy učiněné podle předpisů výborů a zástupců pro bezpečnost a zdraví;
- Jakékoliv výsledky inspekcí na pracovišti;
- Záznamy o první pomoci a záznamy o lehkých zraněních;
- Záznam o nebezpečných látkách;
- Programy ochrany zdraví na pracovišti;
- Jakékoliv další důležité informace včetně informací o ergonomii.

Metodika identifikace a hodnocení rizik by měla obsahovat:

- Kroky a časový rámec pro identifikaci a hodnocení rizik;
- Vedení záznamu o rizicích;
- Časový rámec pro přezkoumání a v případě potřeby přehodnocení metodiky.

Zemědělec může identifikovat rizika podle pozorování úloh, které se skutečně provádějí na různých pracovních stanicích každou z těchto **technik identifikace rizika**: vyšetřování nehod a incidentů, analýza poruch, faktory potenciálních nehod, předběžné vyšetřování, analýza bezpečnosti úloh a inspekce pracoviště.

Je důležité včas identifikovat rizika, protože nehody na farmě ovlivňují nejen pracovníka, ale i celé jeho prostředí (El Batawi, 2004).

Metoda identifikace se může lišit v závislosti na **velikosti pracoviště**:

- Na **malé farmě** může být pro zemědělce přínosem identifikovat rizika pro každého jednotlivce, protože každý jednotlivec provádí konkrétní úkoly: například jeden zaměstnanec je řidič traktoru, zatímco druhý je traktorista, který se stará i o mechanickou údržbu traktorů;
- Na **větší farmě** je pravděpodobnější, že několik zaměstnanců zastává stejné pozice: například sběrači, mechanici, řidiči traktorů atd. Z toho důvodu může být pro farmáře přínosem identifikovat rizika na jednotlivých **pracovních stanicích**;
- Na **ještě větší farmě** může být pro zemědělce přínosem identifikovat rizika podle **pracovní oblasti**, seskupit jednotlivce a pracovní stanice podle podobnosti úkolů, rizik a řízení - například na smíšené farmě, při chovu zvířat, pěstování plodin, údržbě zařízení atd. - kde by měly být identifikována rizika: pro všechny chovatele zvířat (například ptačí chřipka - WHO, 2006), pro všechny pěstitele plodin, pro všechny techniky údržby atd.
- Na **velmi velkých farmách** může být pro zemědělce přínosem identifikovat rizika podle rozdělených **oblastí** nebo podle **zařízení**, kde je každý mistr odpovědný za výrobu i za svůj preventivní program.

Po identifikaci rizik by měl zemědělec vytvořit a udržovat **identifikační záznam** v tištěné nebo elektronické podobě.

Technika identifikace spočívá v identifikaci pěti složek práce:

- Vybavení (stroje a nářadí);
- Materiály (látky a produkty);

- Prostředí;
- Personál;
- Organizace práce.

Interakce mezi těmito pěti složkami může být například při přepravě čerstvé zeleniny na trh:

- **Normální**, když je čerstvá zelenina dodávána maloobchodníkům na ekologickém trhu nákladním autem atd.;
- **Abnormální**, když dojde k nehodě, požáru nebo onemocnění a čerstvá zelenina se nedostane na trh.

Pro identifikaci rizik například při vedení nákladního vozidla by farmář měl:

- Identifikovat pracovní součásti (například vozidla);
- Zeptat se, co se může pokazit (zranění zad, kolize, padající materiál, hořlavý materiál, možné poškození části nákladního vozu).

Farmář by měl definovat **kroky k identifikaci rizik a časový rámeček pro identifikaci rizika** uvedením následujících informací:

- Kdo je zodpovědný za identifikaci: například jednotlivec nebo osoby jmenované Výborem pro zdraví a bezpečnost, Výborem pro bezpečnost a ochranu zdraví na pracovišti, atd .;
- Jak se zpracovávají zprávy o identifikaci: například kompilace a zpracování výborem, osobami jmenovanými výborem, atd .;
- Jaký je časový rámeček: například identifikace rizik pro množení zvířat se musí dokončit v prosinci, pro pěstitele plodin v dubnu a pro mechaniky v listopadu;
- Jaký je datum revize identifikace: například každé dva roky.

Důraz by měl být kladen na identifikaci, protože na ní závisí následný preventivní program: hodnocení rizik, vzdělávání zaměstnanců a provádění preventivních opatření.

Farmář by měl identifikovat a vyhodnotit **rizika na pracovišti** včetně nebezpečí souvisejících s ergonomií v souladu s výše uvedenou metodikou, přičemž zohlední následující skutečnosti:

- Hlášení o rizicích od kteréhokoliv zaměstnance;

- Následky (skutečné nebo zadržené) vystavení účinkům rizika na zdraví a bezpečnost zaměstnanců;
- Úroveň vystavení zaměstnanců riziku;
- Frekvence a trvání vystavení zaměstnanců riziku;
- Uplatnění preventivních opatření k odstranění rizik;
- Povaha rizika a v případě rizik souvisejících s ergonomií všechny faktory související s ergonomií, jako např:
 - Okolnosti, za kterých se pracovní činnosti vykonávají, organizace práce, fyzická náročnost pracovních činností, pracovní prostředí a pracovní postupy;
 - Vlastnosti zvířat, vybavení, zboží, materiálu, osob, věcí, nástrojů a pracovních prostorů;
- Jakékoliv další příslušné informace.

Je velmi pravděpodobné, že rizik, které se na farmě vyskytnou během identifikačního kroku, je mnoho, což znemožňuje jakýkoliv zásah do jejich kontroly. Proto by měl farmář kriticky prozkoumat všechna rizika, aby určil pořadí priorit, aby mohl upřednostnit své preventivní opatření, aniž by ztratil ze zřetele konečný cíl - vyloučení všech rizik na pracovišti, nebo pokud nemohou být vyloučeny, mít je pod kontrolou.

Zemědělec může nahlédnout do zpráv zaměstnanců, do záznamu o první pomoci, do zpráv o nebezpečných událostech, do záznamu o lehkých úrazech a do výkazů kompenzací svých pracovníků, které mu umožní posoudit úroveň vystavení zaměstnanců riziku.

Farmář může použít jinou metodu hodnocení, pokud zohlední všechny výše uvedené faktory (při rizicích na pracovišti).

1.3. Preventivní plánování

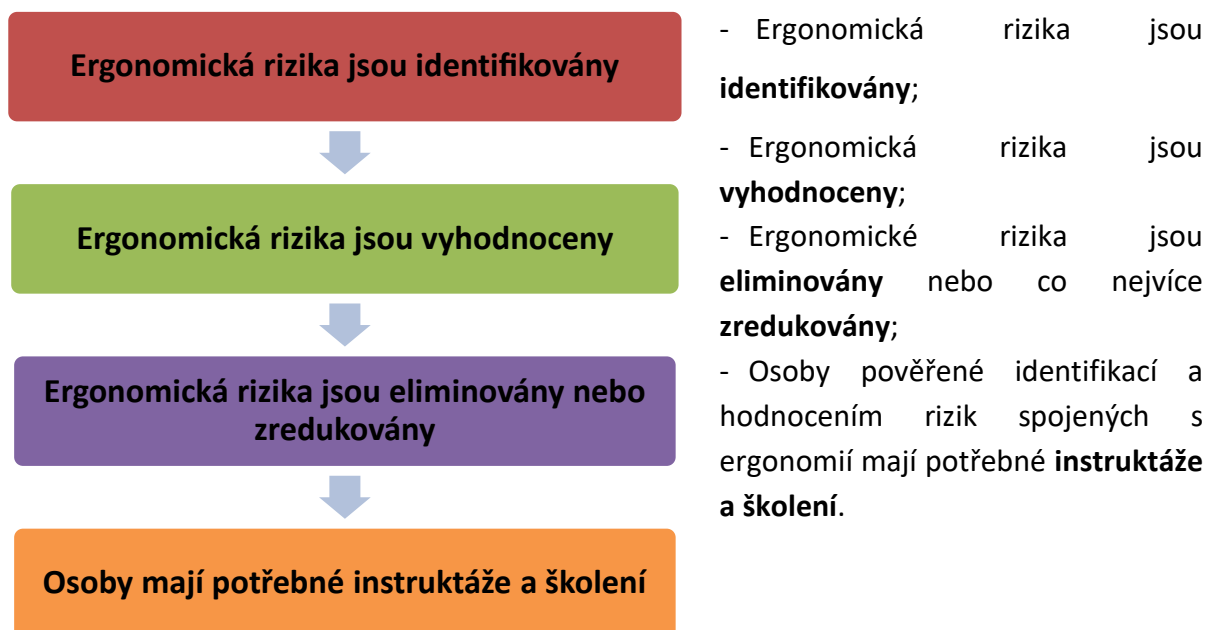

<https://www.bing.com/images/>

Pro implementování svého plánu na prevenci rizik by farmář měl:

- Vypracovat plán implementácie s uvedením časového rámca pre každú fázu vývoja a vykonávania preventívneho programu;
- Monitorovat pokrok při provádění preventivních opatření;
- Pravidelně přezkoumávat a v případě potřeby revidovat časový rámeček implementačního plánu.

Při provádění preventivního programu by zemědělec měl zajistit:

Existují dva způsoby monitorování implementace preventivního programu:

- Ověřit, zda plánované činnosti probíhaly podle plánu, krok za krokem:
 - Popis opatření, které má být provedeno, a práce, která se má provést (nové pracovní podmínky, nové úkoly, nové technické činnosti, nové práce atd.);
 - Schválení práce, která se má provést;
 - Zdokumentovat nové pracovní postupy;
 - Poskytnutí školení zaměstnancům;
- Ověření, zda se preventivní opatření provedly podle plánu: pokud se z nějakého důvodu zpozdilo provádění plánovaného opatření preventivního programu, zemědělec by měl okamžitě revidovat harmonogram prací, protože bude pravděpodobně nutné posunout další plánované práce.

1.4. Odkazy

- El Batawi, M. A. (2004). *Health of Workers in Agriculture*. Cairo: World Health Organization Regional Office for the Eastern Mediterranean.
- Fait, Antonella, Iversen, B., Tiramani, Manuela, Visentin, Sara & Maroni, M. (2001). *Preventing Health Risks from the Use of Pesticides in Agriculture*. Geneva: World Health Organisation.
- Food and Agriculture Organisation & World Health Organisation. (2016). *International Code of Conduct on Pesticide Management: Guidelines on Highly Hazardous Pesticides*. Rome & Geneva. (FAO & WHO, 2016).
- Food and Agriculture Organisation & World Health Organization. (2019). *Detoxifying Agriculture and Health from Highly Hazardous Pesticides: A Call for Action*. Rome & Geneva. (FAO & WHO, 2019).
- Food and Agriculture Organization of the United Nations & World Health Organization. (2013). *State of the Art on the Initiatives and Activities Relevant to Risk Assessment and Risk Management of Nanotechnologies in the Food and Agriculture Sectors: FAO/WHO Technical Paper*. Rome. (FAO & WHO, 2013).
- Frank, A. L., McKnight, R., Kirkhorn, S. R. & Gunderson, P. (2004). Issues of Agricultural Safety and Health. *Annual Review of Public Health*, 25, 225-245. DOI: 10.1146/annurev.publhealth.25.101802.123007.
- Hawkes, Corinna & Ruel, Marie. (2006). The Links Between Agriculture and Health: An Intersectoral Opportunity to Improve the Health and Livelihoods of the Poor. *Bulletin of the World Health Organization*, 84(12), 984-990.
- Hazard Prevention Program Guide*. (2014). Available at: <https://www.canada.ca/en/employment-social-development/services/health-safety/reports/hazard-prevention.html>. Accessed on May 12,2020.
- Leka, Stavroula & Jain, Aditya. (2010). *Health Impact of Psychosocial Hazards at Work: An Overview*. Geneva: World Health Organisation.
- Lexico*. Available at: <https://www.lexico.com/>. Accessed on May 12, 2020.
- Occupational Safety and Health Administration. (2016). *Recommended Practices for Safety and Health Programs*. Washington, DC. (OSHA, 2016).
- Papkalla, Ute & Collison, Jane. (2017). *International Minimum Requirements for Health Protection at the Workplace*. Geneva: World Health Organisation.

- Salvi, Cristiana, Frost, Melinda, Popescu, V., Butu, Cassandra, Grbic, Miljana, Grasu, C.-V., Arafat, R. & Nitzan, Dorit. (2018). From Capacity Mapping to Development of a National Response Plan: Increasing Emergency Risk Communication Capacity in Romania. *Public Health Panorama*, 4(1), 38-43.
- Wolf, J., Prüss-Ustün, A., Ivanov, I., Mudgal, S., Corvalán, C., Bos, R. & Neira, M. (2018). *Preventing Disease Through A Healthier and Safer Workplace*. Geneva: World Health Organisation.
- World Health Organisation Regional Office for South-East Asia. (2006). *Public Health Interventions for Prevention and Control of Avian Influenza: A Manual for Improving Biosecurity in the Food Supply Chain Focusing on Live Animal Markets*. New Delhi. (WHO, 2006).
- World Health Organisation Regional Office for South-East Asia. (2016). *Sound Management of Hazardous Wastes from Health Care and from Agriculture*. New Delhi. (WHO, 2016).
- World Health Organisation. (2013). *Research Priorities for the Environment, Agriculture and Infectious Diseases of Poverty: Technical Report of the TDR Thematic Reference Group on Environment, Agriculture and Infectious Diseases of Poverty*. Geneva. (WHO, 2013).
- World Health Organisation. (2019). *Healthy Environments: Why Do They Matter and What Can We Do?* Geneva. (WHO, 2019a).
- World Health Organization & United Nations. (2018). *Noncommunicable Diseases: What Ministries of Agriculture Need to Know*. Geneva & New York, NY. (WHO & UNO, 2018).
- World Health Organization Food & Agriculture Organization. (2019). *Global Situation of Pesticide Management in Agriculture and Public Health: Report of A 2018 WHO-FAO Survey*. Geneva & Rome. (WHO & FAO, 2019).
- World Health Organization. (2019). *Preventing Disease Through Healthy Environments. Exposure to Highly Hazardous Pesticides: A Major Public Health Concern*. Geneva. (WHO, 2019b).
- World Health Organisation. Available at: <https://www.who.int/>. Accessed on May 12, 2020.
- Zhang, X. (2003). *WHO guidelines on good agricultural and collection practices (GACP) for medicinal plants*. Geneva: World Health Organisation.

2. Mezinárodní instituce a organizace

2.1. Mezivládní organizace

Mezivládní organizace spolupracující v oblasti **ochrany zdraví při práci** jsou **mezinárodní** nebo **regionální a subregionální**.

2.1.1. Následují **mezinárodní mezivládní organizace** působící v **oblasti zdraví při práci**:

- **Africká unie (OAU)**, kontinentální organizace, jejíž mandátem je podpora politického a ekonomického růstu mezi členskými státy a odstranění kolonialismu a neokolonialismu z afrického kontinentu. Byla založena 9. července 2002 a ústředí má v Addis Abebě v Etiopii.
- **Mezinárodní organizace práce (ILO)**, agentura OSN, jejíž mandátem je prosazovat sociální a ekonomickou spravedlnost stanovením mezinárodních pracovních norem. Byla založena 29. října 1919 a ústředí má v Ženevě ve Švýcarsku.
- **Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)**, hospodářská organizace, jejímž mandátem je stimulovat hospodářský pokrok a světový obchod. Byla založena 16. dubna 1948 a ústředí má v Paříži ve Francii.
- **Organizace amerických států (OAS)**, kontinentální organizace, jejíž mandátem je posilovat solidaritu a spolupráci mezi jejími členskými státy na západní polokouli. Byla založena 30. dubna 1948 a její ústředí je ve Washingtonu, DC, USA.
- **Světová zdravotnická organizace (WHO)**, specializovaná agentura OSN, jejímž mandátem je obhajovat univerzální zdravotní péči, koordinovat reakce na mimořádné situace ve zdravotnictví, monitorovat rizika pro veřejné zdraví a podporovat zdraví a pohodu lidí. Byla založena 7. dubna 1948 a ústředí má v Ženevě ve Švýcarsku.

2.1.2. Následují **regionální a subregionální mezivládní organizace** zapojené do **ochrany zdraví při práci**:

- **Karibské společenství (CARICOM)**, organizace patnácti národů a závislých států po celé Americe, jejíž mandátem je podpora hospodářské integrace a spolupráce mezi jejími členy, a zajišťovat spravedlivé sdílení výhod integrace, a koordinace zahraniční politiky. Byla založena 4. července 1973 a ústředí má v Georgetownu v Guyaně.
- **Evropské sdružení volného obchodu (ESVO)**, regionální obchodní organizace a zóna volného obchodu sestávající ze čtyř evropských států (Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko), jejichž mandátem je sloužit jako alternativní obchodní blok pro ty evropské státy, které nebyly schopny nebo ochotny vstoupit do tehdejšího Evropského

hospodářského společenství (EEC), ze kterého se následně stala Evropská unie. Byla založena 4. ledna 1960 a ústředí má v Ženevě ve Švýcarsku.

- **Evropská unie** (dříve Evropské společenství uhlí a oceli a Evropské hospodářské společenství), politická a hospodářská unie 27 členských států, které se nacházejí především v Evropě a jejichž mandátem je dodržování právního státu a lidských práv. Byla založena 1. listopadu 1993 a její hlavní sídlo je v Bruselu v Belgii.
- **Severoamerická dohoda o volném obchodu (NAFTA)**, dohoda podepsaná Kanadou, Spojenými státy mexickými a Spojenými státy americkými, jejichž mandátem je podpora obchodu mezi členy tohoto obchodního bloku. Byla založena 1. ledna 1994 a její ústředí je v Ottawě v Kanadě, Mexico City v Mexiku a ve Washingtonu DC, USA.
- **Jižní společný trh**, jihoamerický obchodní blok, jehož mandátem je podpora volného obchodu a plynulého pohybu zboží, osob a měny. Byla založena 26. března 1991 se sídlem v Montevideu v Uruguayi.

2.2. Mezinárodní nevládní organizace

Mezinárodní nevládní organizace jsou následující:

- **Mezinárodní komise pro zdraví při práci (ICOH)** je mezinárodní odborná společnost, jejíž mandátem je podpora vědeckého rozvoje, znalostí, pokroku v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve všech jeho aspektech. Osm z jejích 39 vědeckých výborů se zabývá otázkami souvisejícími s prací (pracovní a environmentální dermatózy, zdraví a rozvoj při práci, zdraví při práci pro zdravotnické pracovníky, zdraví při práci v chemickém průmyslu, zdraví při práci ve stavebnictví, ošetřovatelství při ochraně zdraví při práci, pracovní lékařství, pracovní toxikologie). Byla založena 31. října 1906 se sídlem v Římě v Itálii.
- **Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO)**, normalizační orgán složený ze zástupců různých národních normalizačních organizací, jehož mandátem je prosazovat světové obchodní, průmyslové a vlastnické normy. Byla založena 23. února 1947 a ústředí má v Ženevě ve Švýcarsku.
- **Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení (ISSA)**, organizace sdružující národní zprávy a agentury sociálního zabezpečení, jejíž mandátem je spolupráce při podpoře a rozvoji sociálního zabezpečení na celém světě s cílem pokročit v sociálních a ekonomických podmínkách obyvatelstva na základě sociální spravedlnosti. Byla založena 4. října 1927 a ústředí má v Ženevě ve Švýcarsku.